

Perspectievennota 2025 - 2029

Waterschap Rijn en IJssel

1	Inleiding	3
1.1	Hoofdpijnenakkoord	3
1.2	Waterbeheerprogramma	4
1.3	Kiezen en prioriteren	4
1.4	Leeswijzer	5
2	Omgevingsanalyse	6
2.1	Demografisch	6
2.2	Economisch	6
2.3	Sociaal-cultureel	6
2.4	Technologisch	6
2.5	Ecologisch en natuurlijke omgeving	6
2.6	Politiek-juridisch	7
3	Klimaatrobuust Gebied (KG)	8
3.1	Voorraadbeheer	9
3.2	Stedelijk gebied	10
3.3	Weersextremen	10
3.4	Systeem op orde	10
4	Veilig gebied (VG)	11
4.1	Beheer op Maat	12
4.2	Inzicht in sterke keringen	12
4.3	Versterkingen waterkeringen	12
4.4	Aangrenzend areaal	12
4.5	Sterke adviseur in de ruimtelijke ordening	12
4.6	Overstromingsinformatie	13
5	Gezonde leefomgeving (GL)	14
5.1	Goede waterkwaliteit, ecologie en biodiversiteit	15
5.2	Een duurzame en doelmatige (afval)waterketen	16
5.3	Functies en emissies vormen geen belasting: monitoring waterkwaliteit en reductie emissies van derden	17
6	Circulair & Klimaatneutraliteit (C&KN)	18
6.1	Circulaire economie	19
6.1.1	Circulair inkopen en werken	19
6.1.2	Grondstoffen	19
6.1.3	Water op maat	19
6.1.4	Koers Wendbare keten	19
6.2	Klimaatneutraliteit	20
6.2.1	Energieneutraliteit	20
6.2.2	Emissiereductie broeikasgassen	20
6.2.3	Klimaatneutraal inkopen en werken	20
6.2.4	Inzet energietransitie in de regio	20
7	Toekomstbestendige en wendbare organisatie	21
7.1	Open & Transparant	21
7.2	Betrouwbaar & Voorspelbaar	21
7.3	Toekomstgericht werken	22
7.4	Kr8	22
8	Financiële consequenties en meerjarenraming	23
8.1	Meerjarig financieel perspectief	23
8.2	Nieuw besluit begroting en verantwoording (NBBV)	23

1 Inleiding

Met de Perspectievennota 2025-2029 (PPN) verkent het waterschapsbestuur de beleidsmatige en financiële kaders voor de middellange termijn. De basis hiervoor is het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP) en het bestuursakkoord 'In vertrouwen samen vooruit' (9 mei 2023). De PPN prioriteert en concretiseert de beschreven doelen en activiteiten tot en met 2027. Waar relevant kunnen doelen en hun haalbaarheid ook worden heroverwogen als externe omstandigheden daar aanleiding toe geven. Na vaststelling van de PPN worden de kaders concreet uitgewerkt in de begroting en de bijbehorende meerjarenraming.

Vanuit nieuwe wet- en regelgeving (nieuw Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) is in de toekomst een begroting en meerjarenraming voor 5 jaar nodig; voor deze PPN wordt daarom nu al vijf jaar vooruitgekeken, tot en met 2029. Hiermee hebben we twee jaar in de PPN die geen onderdeel zijn van de WBP-planperiode. Voor deze jaren is de ambitie zoals geformuleerd in het WBP, geëxtrapoleerd. Dat wil zeggen dat we uitgaan van de beleidskaders en ambities zoals deze verwoord zijn in het WBP en geen rekening houden met meer of andere opgaven.

1.1 Hoofdpijnenakkoord

Op 16 mei heeft de nieuwe regering haar Hoofdpijnenakkoord gepresenteerd. De belangrijkste elementen voor het waterschap hieruit zijn:

- Voor de Landbouw wil men de derogatie terug en derogatievrijezones beperken tot stikstofgevoelige N2000-gebieden, de bufferstroken verkleinen en stikstof- en fosfaatnormen in oppervlaktewater in lijn brengen met België en Duitsland.
- Voor Natuur en stikstof kiest het kabinet voor om in te zetten op landbouwinclusieve natuur, de stikstofaanpak wordt herzien door de natuurvergunningen anders te verlenen, het afschaffen van het Transitiefonds, het handhaven van de gebiedsgerichte aanpak en het herijken van het N2000-netwerk.
- Voor Klimaat en energie (incl. Klimaatadaptatie) blijft men inzetten op dezelfde doelen voor klimaatmitigatie en –adaptatie, het doorvoeren van een korting op het Klimaatfonds, meer regie op netcongestie, een actualisatie van de adaptatie-aanpak (gevolgen verdroging, beschikbaarheid zoetwater, waterbergingen), een actualisatie van het programma Ruimte voor de Rivier (Integraal Riviermanagement?) en een herijking van het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Daarnaast zien we dat het dossier Kaderrichtlijn Water niet is benoemd. Voor het thema 'Water en Bodem sturend', dat door het vorige kabinet zo scherp is neergezet, lezen we dat het nieuwe kabinet dat zal beperken tot enkel de toekomstbestendige woningbouw.

De exacte doorwerking van al deze elementen zal pas duidelijk worden in de uitwerkingen van de plannen van de verschillende departementen. Wel zijn bovenstaande punten voor zover relevant voor deze PPN, zo veel mogelijk meegenomen.

1.2 Waterbeheerprogramma

In het Waterbeheerprogramma 2022-2027 staat beschreven wat voor deze periode de doelen zijn in de Achterhoek en Liemers en hoe het waterschap deze wil halen. Naast het uitvoeren van kerntaken zijn het aanpassen van de leefomgeving aan de gevolgen van klimaatverandering en waterveiligheid de grootste prioriteiten. Ook een schone leefomgeving, een circulaire economie en de energietransitie staan hoog op de agenda. Dit heeft geleid tot vier inhoudelijke thema's:

- Veilig gebied
- Klimaatrobuust gebied
- Gezonde leefomgeving
- Circulaire economie en Energietransitie

Uit het Bestuursakkoord

De basis voor dit bestuursakkoord is dat we de huidige richting (Waterbeheerprogramma 2022-2027) als uitgangspunt nemen, en dit nadrukkelijk **met** en **in samenspraak** met de inwoners, bedrijven, maatschappelijk organisaties en medeoverheden in ons gebied willen doen. Als er één ding is dat we zien als we naar de toekomst kijken, is dat we onze partners nodig hebben.

De PPN is opgesteld vanuit deze thema's en concretiseert de activiteiten en inspanningen die bijdragen aan het behalen van de vastgestelde doelen. De PPN biedt het jaarlijkse overzicht om hier in samenhang op te kunnen sturen.

1.3 Kiezen en prioriteren

Jaarlijks is de PPN het moment om integraal onze ambities af te wegen. Beleidskeuzes die we gedurende het jaar gemaakt hebben, maar ook ontwikkelingen die we op ons af zien komen, brengen in het PPN-proces bij elkaar. Zo krijgen we overzicht over de financiële impact die onze keuzes hebben en kunnen we afwegen waar we onze focus op leggen. Hierbij zoeken we voor de meer complexe en grote beleidskeuzes de dialoog gedurende het lopende jaar, bij voorkeur aan de hand van de methodiek Beeldvorming-Oordeelsvorming-Besluitvorming; op deze manier hebben we de inhoudelijke verdieping afgerond op het moment dat we keuzes maken over inzet en beschikbaarheid van middelen.

Uit het Bestuursakkoord

We willen bewust en weloverwogen keuzes maken over de impact van onze ambities op de benodigde inzet in relatie tot de beschikbare capaciteit. Hierbij zal, naast financiering/toename loonkosten, de werkbaarheid en slagvaardigheid van de organisatie een steeds groter aandachtspunt zijn.

Hiertoe willen wij prioriterend optreden en jaarlijks (in het proces van de perspectievennota) expliciete keuzes voorgelegd krijgen, waarbij de impact op de tarieven ook helder is. Deze keuzes moeten ook realistisch en uitvoerbaar zijn: alleen dan kunnen we slagvaardig zijn.

1.4 Leeswijzer

De opbouw van de PPN is gebaseerd op het Waterbeheerprogramma. Startpunt is een actualisatie van de omgevingsanalyse, hier wordt ingegaan op nieuwe algemene (landelijke) kaders en ontwikkelingen.

In de hoofdstukken 3 tot en met 6 worden de thema's uit het WBP één voor één doorgelopen, waarbij, uitgaande van de huidige stand van zaken, wordt geëvalueerd welke ontwikkelingen te verwachten zijn en wat het meerjarenperspectief is. Bij deze beschrijving wordt ook expliciet aangegeven of er aanleiding is om de WBP-doelstelling bij te stellen (afwijkingen t.o.v. het WBP) en wordt op hoofdlijnen een doorkijk gemaakt naar (de begroting van) 2025.

Hoofdstuk 7 zoomt in op het onderdeel Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie met daarin de knelpunten en de voortgang op de verschillende opgaven. Tot slot wordt in het in financiële hoofdstuk 8 ingegaan op de baten, lasten, afschrijvingen, weerstandsvermogen en schuldpositie. Tezamen levert dit de Perspectievennota 2025-2029 op.

Voor alle thema's zijn de beleidsdoelstellingen gecodeerd om daarmee inzichtelijk te maken in welk beleidsdocumenten/in welk jaar deze doelstellingen vastgesteld zijn. Hieronder zijn een aantal voorbeelden uitgewerkt.

WBP-GL-0x	WBP: Waterbeheerprogramma 2022-2027 GL: thema Gezonde Leefomgeving
BA-03	BA: Bestuursakkoord 'In vertrouwen samen vooruit' (2023)
PPN-GL-2024	PPN 2024: Perspectievennota 2024-2027 GL: thema Gezonde Leefomgeving

2 Omgevingsanalyse

Om een goede vooruitblik te maken naar de komende jaren, is het belangrijk om ontwikkelingen om ons heen scherp te hebben. We brengen in beeld wat de nieuwe maatschappelijke trends zijn voor ons waterschap

Uit het Bestuursakkoord

Maatschappelijke opgaven komen in een hoger tempo op ons af. Dit vraagt om een wendbaar, flexibel en slagvaardig waterschap. Dit doen we door samen met onze partners invulling te geven aan deze opgaven. Hierbij worden de genomen maatregelen regelmatig geëvalueerd waardoor we van elkaar kunnen leren en sneller kunnen inspelen op veranderingen als dat nodig is.

2.1 Demografisch

Een demografische ontwikkeling waar we zeker de effecten van merken, is de krapte op de arbeidsmarkt. Steeds vaker is specialistische inzet -met name voor ons projecten in de afvalwaterketen- niet beschikbaar. Deels wordt dit ook veroorzaakt doordat er veel vervangen van zuiveringen in heel Nederland geprogrammeerd staan.

Een ander ontwikkeling is de toename van woningbouw in sommige regio's, waar in andere gebieden juist een krimp ontstaat.

2.2 Economisch

Economisch gezien is op dit moment de inflatie redelijk stabiel, maar er zijn ook economen die voorzien dat er weer een recessie aan komt. Deze en andere disruptieve gebeurtenissen nemen we niet mee als onderdeel van deze analyse; de mogelijkheid dat deze optreden, bestaat altijd en wordt meer gezien als een risico. Voor de PPN reageren we op ontwikkelingen die op dit moment aan de orde zijn.

2.3 Sociaal-cultureel

We zien een toename van polarisatie en ondermijning van sociale structuren. Dit vertaalt zich onder andere in een afname van solidariteit en meer individualisering, maar bijvoorbeeld ook in minder vertrouwen in de overheid. We merken dit bijvoorbeeld aan het aantal WOO-verzoeken dat toe neemt.

2.4 Technologisch

We zien een toename in de mogelijkheden van datagericht werken; aan ons als waterschap om te bepalen hoe actief we daarop in spelen.

Verder is het toenemende (risico op) netcongestie een zorg voor ons, met name daar waar we zelf ook (groene) energie produceren.

2.5 Ecologisch en natuurlijke omgeving

De effecten van de klimaatverandering blijven voor het waterschap gevolgen hebben: toenemende extreme neerslag en droogte leiden tot knelpunten in ons gebied voor verschillende sectoren zoals de agrarische, maar ook de drinkwaterwinningen en ook de biodiversiteit komt steeds verder onder druk te staan.

2.6 Politiek-juridisch

In algemene zin is het politieke speelveld en daarmee de samenwerking met onze partners aan het verschuiven. Met de landelijke verkiezingen is duidelijkheid dat de NPLG-gelden verdwenen zijn door het opheffen van het Transitiefonds. Daarmee komt de regionale financiering van de provincies onder druk te staan en ook de cofinanciering door de provincies van onze activiteiten in het landelijk gebied, zoals de droogteaanpak. Voor ons HWBP-programma is een belangrijk issue, de stabiliteit en betaalbaarheid van het landelijke programma. Voor de KRW zien we dat -mede op basis van de tussenevaluatie- een politieke discussie op gang komt over het doelbereik in 2027: hebben de waterschappen voldoende inzet geleverd (ook in het beïnvloeden van anderen) en is een inspanning/planperiode nodig?

Nieuwe regelgeving met impact voor ons waterschap, is ook in de maak, zoals de Europese Richtlijn Stedelijk afvalwater, maar ook de nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten en het nieuwe belastingstelsel.

3 Klimaatrobuust Gebied (KG)

Wat staat er in het WBP?

Onze ambitie is om richting 2050 wendbaar invulling te geven aan het beheer, het onderhoud en de inrichting van het regionaal watersysteem. Dit doen we in combinatie met aanpassingen in gebruik en inrichting van de omgeving, zodat jaarrond een optimale balans tussen te nat en te droog wordt bereikt en tegelijkertijd inwoners, bedrijven en mede-overheden voldoende weerbaar zijn tegen de onvermijdelijke gevolgen van extreem weer.

Beleidsdoelstellingen

WBP-KG-01	We houden het watersysteem op orde en zorgen dat we aan de normen blijven voldoen in landelijk en stedelijk gebied.	
WBP-KG-02	We werken toe naar een andere balans van vasthouden-bergen-afvoeren (voorraadbeheer), rekening houdend met de meest recente inzichten over de snelheid van klimaatverandering.	
WBP-KG-03	Wij investeren gebiedsbreed in een toename van de veerkracht, anticiperend op de nieuwe inzichten over de snelheid van klimaatverandering richting 2050.	
WBP-KG-04	We pakken daarvoor een agenderende rol in de integrale aanpak, samen met omgevingspartners, om te komen tot een nieuwe inrichting,	
WBP-KG-05	We zetten in op de verdere ontwikkeling van onze instrumenten (hydrologische modellen en meetnetten) en intensiveren de kennisontwikkeling.	
BA-01	We werken aan een veerkrachtig, klimaatrobuust watersysteem dat is aangepast aan de weersverandering zoals droogte en extreme neerslag, de effecten van klimaatverandering, die steeds sneller voelbaar worden.	Aangevuld op basis van PPN 2024

Wat zijn nieuwe (beleids)ontwikkelingen voor het Thema Klimaatrobuust gebied

- Inhoudelijk: Nieuwe Klimaatscenario's 2023 en nieuwe Deltascenario's 2024
- Inhoudelijk: effect van klimaatverandering op droogte/watertekorten én neerslagextremen worden ernstiger, waarmee urgentie en omvang van de opgave toenemen ten opzichte van vorige Klimaatscenario's uit 2014 die ten grondslag liggen aan onze Koers Voorraadbeheer.
- Financieel: geen middelen vanuit Nationaal Programma Landelijk Gebied (omdat het Transitiefonds is opgeheven) voor de droogteaanpak en beperkte/geen eigen middelen provincie Gelderland
- Beleidsmatig: 'Water en bodem sturend' landelijk sterker verankerd. Echter, in de Hoofdlijnennotitie van het nieuwe kabinet lijkt deze beleidslijn zich te beperken tot 'toekomstige nieuwbouwlocaties'.

Afwijkingen ten opzichte van beleidsdoelstellingen

Water en bodem sturend: de komende periode zal het nodig zijn de positie van ons waterschap nadrukkelijker te bepalen bij afwegingen rond bodem en water bij ruimtelijke ontwikkelingen. Deze bestuurlijke afweging kan leiden tot een herformulering van de beleidsdoelstellingen.

Voorraadbeheer: als gevolg van de ontwikkelingen op financieel gebied (geen middelen vanuit NPLG) wordt zullen we onze opstelling en aanpak heroverwogen. De komende periode kunnen we in onze positie naar onze samenwerkingspartners meer effectieve opstelling kiezen. We gaan de inzet voor (brede) gebiedsprocessen maximaliseren, waarbij prioriteit gegeven wordt aan die gebiedsprocessen waar ook daadwerkelijk zicht is op mogelijke uitvoering van maatregelen.

Voor de aanpak van Voorraadbeheer zijn verschillende richtingen mogelijk:

1. Huidige lijn/ambities vasthouden
toename inzet nodig, m.n. voor vervolg EDDGI
2. Verschuiven inzet/capaciteit
inzet voor (brede) gebiedsprocessen maximaliseren; hiermee ook een signaal afgeven aan gebiedspartners. Vrijkomende capaciteit inzet voor maatregelen vanuit eigen taak/middelen
3. Temporiseren/herijken koers/ambities

Financieel is voor dit onderwerp een PM-post opgenomen.

3.1 Voorraadbeheer

Afwijkingen ten opzichte van het WBP

In relatie tot het WBP wordt ingezet op het verdiepen op de opgave en het gezamenlijk prioriteren en programmeren met onze partners. We zetten in dit proces de juiste stappen, maar dit kost meer tijd dan verwacht bij de totstandkoming van het WBP. Bovendien duurt het langer voordat duidelijk wordt welke middelen vanuit het rijk en de provincies beschikbaar komen voor deze opgave in de periode tot 2035.

De inschatting is dan ook dat we binnen de planperiode niet gaan komen tot het grotere investeringsvolume.

De komende jaren zetten we beperkt in op gebieds- en planverkenningen; hierbij wordt geprioriteerd op basis van de inschatting of daadwerkelijk de stap naar de uitvoering gezet kan worden. Op het gebied van de kleinschalige maatregelen (Elke druppel de grond in (EDDGI)) wordt de huidige lijn herijkt en zullen voor de benodigde maatregelen mogelijk meer middelen nodig zijn.

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Korte termijn maatregelen:

In 2024 hebben we met fase 1 van het uitvoeringsprogramma 'EDDGI' een belangrijk deel van de grondeigenaren bediend met het nemen van vraag gestuurde maatregelen. Voor het vervolg op de 1e fase EDDGI is najaar 2024 een uitvoeringsprogramma gereed dat geagendeerd wordt ter besluitvorming in het Algemeen Bestuur. Parallel wordt gewerkt aan een doorontwikkeling van ons eigen peilbeheer om meer water vast te houden en, in het verlengde hiervan, om te gaan met meer risico's op wateroverlast.

Lange termijn maatregelen:

Via de Aanpak Droogte Achterhoek geven we -met onze partners- invulling aan de lange termijn verkenningen en bijbehorend handelingsperspectief. Als vervolg op de gebiedsbrede verdieping voor Achterhoek en Liemers en de ervaringen met de gebiedsspecifieke verdieping voor Winterswijk worden de verdiepende analyses voortgezet. Daarmee geven wij vanuit onze expertise invulling aan 'Bodem en Water sturend' als input voor nieuwe ruimtelijke (stedelijke) ontwikkelingen en de aanpak van gebiedsopgaven.

Programmering integrale klimaataanpak focusgebieden:

Zowel de korte als de lange termijn aanpak landt in de (programmering van onze) uitvoeringsprojecten en integrale gebiedsprocessen. In de Landgoederenzone en het integraal gebiedsproces Winterswijk pakken we hierop door en doen we ervaring op voor de volgende gebiedsprocessen.

Meerjarenperspectief

De opgave voor voorraadbeheer is vastgelegd in de Koers Voorraadbeheer en voorlopig gekwantificeerd in 100 mm meer water vasthouden (orde grootte opgave). Deze richting is door onze partners omarmd in de Aanpak Droogte Achterhoek.

Voor deze maatschappelijke opgave zijn maatregelen van ons en onze partners nodig over een lange periode (ca. 30 jaar). In de komende jaren zijn de activiteiten met name gericht op kortetermijnmaatregelen, gebiedsprocessen en verkenningen om meer helderheid te krijgen welke maatregelen of processen nodig zijn om deze transitie in het watersysteem te bewerkstelligen. Gaandeweg groeit daarmee deze planperiode het investeringsvolume, waarbij de huidige ontwikkelingen zoals het Regeerakkoord mogelijk betekenen dat cofinanciering van onze partners onder druk komt te staan.

Urgentie en opgave worden onderschreven vanuit de partners. Een verdergaande ambitie betekent ook grotere consequenties voor het huidige grondgebruik.

3.2 Stedelijk gebied

Het rekenkameronderzoek over stedelijk water is eind vorig jaar in het Algemeen Bestuur behandeld. De uitkomsten van dit onderzoek worden meegenomen in de koersontwikkeling voor stedelijk gebied. In 2024 wordt hiervoor de bestuurlijke besluitvorming voorgelegd (Beeldvorming-Oordeelsvorming-Besluitvorming) zodat in de volgende Perspectievennota de impact van de gekozen ambitie meegenomen kan worden.

Meerjarenperspectief (2025-2029)

In samenhang met de opgestelde koers investeren wij in de periode tot 2027 in een klimaatbestendige inrichting van het bestaand stedelijk gebied in projecten waarin de waterkwaliteit wordt verbeterd en schade door wateroverlast wordt beperkt. De prioritering van maatregelen baseren wij op monitoring van de stedelijke waterkwaliteit en op de te verwachten klimaateffecten die voortvloeien uit de uitgevoerde stresstesten voor wateroverlast en waterkwaliteit. Wij sluiten hierbij aan op de investeringen die gemeenten doen in de openbare ruimte en zetten in op het beïnvloeden van de programmering van gemeenten. Dit doen we door gezamenlijke visieontwikkeling en afstemming van plannen en projecten in een zo vroeg mogelijk stadium. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden ingericht vanuit het principe 'water en bodem sturend'. Ook hiervoor zullen we meer inzet moeten plegen aan de voorkant van het planvormingsproces.

3.3 Weersextremen

De 'koers Neerslagextremen' wordt volgens de huidige planning in 2025 afgerond (in samenwerking met Veilig gebied, zie 4.6). We stellen deze koers op met een brede begeleidingsgroep en stemmen af op de landelijke ontwikkelingen als uitvloeisel van het advies van de beleidstafel hoogwater en wateroverlast.

Meerjarenperspectief (2025-2029)

We willen weerbaarder zijn tegen toenemende neerslagextremen en beter voorbereid op mogelijke situaties van grootschalige wateroverlast als gevolg hiervan. Als waterschap hebben we ook een rol in deze boven-normatieve situaties: op het gebied van kennis en informatie, in het adviseren over mogelijke handelingsperspectieven en in de crisisbeheersing. Wij zijn goed voorbereid op calamiteiten als gevolg van weersextremen door kennis te hebben over hoe ons watersysteem functioneert bij extreme neerslagsituaties.

3.4 Systeem op orde

Meerjarenperspectief (2025-2029)

In 2027 is ons systeem op orde conform de toetsnormen.

4 Veilig gebied (VG)

Wat staat er in het WBP

De bescherming tegen hoog water is een randvoorwaarde om veilig te kunnen wonen en werken in ons gebied. We zorgen voor veilige dijken, nu en in de toekomst. Dat doen we door dagelijks beheer van onze keringen en door continu inzicht in onze keringen. We voeren ons beheer op een duurzame wijze uit en werken aan behoud en verhoging van de biodiversiteit van de dijken. Onze ambitie is dat in 2050 onze keringen voldoen aan de nieuwe normen voor waterveiligheid, en dat we daarbij wendbaar inspelen op ontwikkelingen. Daarnaast hebben we een sterke adviesrol in de ruimtelijke ordening en zijn we een sterke partner in de calamiteitenbestrijding.

Beleidsdoelstellingen

WBP-VG-01	Beheer op maat: we voeren de zorgplicht uit conform de ambities die we hiervoor geformuleerd hebben.	
WBP-VG-02	We hebben inzicht in de sterkte van de regionale en primaire waterkeringen.	
WBP-VG-03	We zorgen voor de versterking van de regionale en primaire waterkeringen.	
WBP-VG-04	We hebben zicht op en sturen op ontwikkelingen in het aangrenzend areaal.	
WBP-VG-05	We zijn een sterke adviseur in de ruimtelijke ordening.	
WBP-VG-06	Voor als de dijken breken: we hebben een effectieve crisisorganisatie.	
BA-01	De bescherming tegen hoog water is een randvoorwaarde om veilig te kunnen wonen en werken in ons gebied. We zorgen voor veilige dijken, nu en in de toekomst. Dat doen we door dagelijks beheer van onze dijken/keringen en door continu inzicht in het functioneren van onze dijken/keringen.	Aangevuld op basis van PPN 2024

Wat zijn nieuwe (beleids)ontwikkelingen voor het Thema Veilig gebied

Een belangrijk issue is de stabiliteit en betaalbaarheid van het landelijke HWBP-programma. Op basis van de huidige inzichten is er voor de jaren (2030-2036) op basis van de huidige bijdragen van de waterschappen en het Rijk niet genoeg geld beschikbaar om alle geplande dijkversterkingen landelijk te realiseren. Uitstel voor diverse grote projecten dreigt. Uitstel is onwenselijk omdat daarmee het doel in de Waterwet om in 2050 alle keringen aan de norm uit beeld verdwijnt. Mogelijke gevolgen voor de korte termijn kunnen zijn dat projecten in de tijd verschuiven en project voorgefinancierd moeten worden of uitgesteld. Er wordt landelijk gewerkt aan een voorstel om extra middelen toe te voegen. Dit voorstel behelst het toevoegen van 2,5 miljard (landelijk) aan de HWBP-middelen voor de voor de periode 2030 – 2036. Voor ons waterschap komt dit neer op een extra bijdrage van circa 4 á 5 miljoen per jaar gedurende de periode 2030 - 2036.

Sinds de herintroductie van de bever in Nederland eind jaren 80 neemt het aantal bevers gestaag toe. We zien inmiddels vrijwel overal in ons werkgebied sporen, burchten en de bever zelf. De groei van de beverpopulatie is voor de natuur een goede ontwikkeling. Echter kan bij het graven in een waterkering de veiligheid in het geding komen. Dit risico neemt met de toename van de beverpopulatie gestaag toe.

‘Water en bodem sturend’ is ons nationaal beleid geworden. Deze ontwikkeling biedt goede aanknopingspunten om onze rol in de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting te versterken. In de komende periode werken we dit verder uit.

De zorgplicht voor de Waterkeringen is sinds 2016 ingevoerd. De landelijke strategie voor de zorgplicht wordt landelijk herijkt, onder de noemer 'Zorgplicht Centraal'. De consequenties hiervan worden voor onze organisatie de komende periode inzichtelijk gemaakt.

We zien dat de inspanning die we doen voor de monitoring van onze waterkeringen (waterstanden, waterspanningen) in het kader van de zorgplicht toeneemt. Monitoring is belangrijk omdat het ons inzicht in de waterkeringen vergroot. Dit is belangrijk in situaties van calamiteiten (hoogwater), maar de inzichten in het gedrag van de kering dragen ook bij aan de doelmatigheid van beheer- en versterkingsmaatregelen. Dit wordt voor de komende periode verder uitgewerkt.

Afwijkingen ten opzichte van beleidsdoelstellingen

Geen afwijkingen

4.1 Beheer op Maat

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Voor de komende jaren werken we aan een geactualiseerd beleidskader voor de Rijnstrangendijken. Ook zorgen we dat we voldoen aan het landelijk kader zorgplicht en de daarbij geldende basiseisen; we onderhouden de keringen en kunstwerken risico gestuurd. We zijn en blijven aangesloten bij de landelijke organisatie die in 2027 de muskusrat heeft teruggedrongen tot de landsgrens.

4.2 Inzicht in sterke keringen

Meerjarenperspectief (2025-2029)

De focus in de volgende beoordelingsronde (LBO2) ligt op continu inzicht in overstromingsrisico's, waarbij de beoordeling onderdeel vormt van de monitoring en het basisinstrumentarium continu door ontwikkelt. We werken dus landelijk toe naar continu inzicht in de sterkte van de waterkeringen.

4.3 Versterkingen waterkeringen

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Onze HWBP-projecten liggen op koers voor het behalen van de doelstellingen uit het WBP en daarmee ook de landelijke doelstellingen. In 2025 en 2027 zijn respectievelijk de projecten Grutbroek en Rijnkade afgerond. We hebben daarmee 3,5 km versterkt.

4.4 Aangrenzend areaal

Meerjarenperspectief (2025-2029)

We zetten ons in voor een gezamenlijke D-NL hoogwaterstrategie in 2027. In 2027 hebben we gezamenlijk inzicht in de grensoverschrijdende overstromingsrisico's en hebben we onze (bestuurlijke) grensoverschrijdende samenwerking verbeterd.

4.5 Sterke adviseur in de ruimtelijke ordening

Meerjarenperspectief (2025-2029)

We hebben een actueel overzicht van de opgaven van onze partners en weten waar meekoppelkansen zich voordoen.

We hebben in 2026 met gemeenten de stresstesten geactualiseerd waarvan een overstroming onderdeel is. In 2027 zijn alle plannen van derden getoetst volgens de nieuwe watertoets methodiek en duurzaam ruimtelijk ingepast.

We versterken onze rol in de ruimtelijke ordening, mede op basis van het landelijke beleid en kader voor Water en Bodem sturend.

4.6 Overstromingsinformatie

Meerjarenperspectief (2025-2029)

In 2027 hebben we gebiedsdekkende en actuele overstromingsmodellen voor alle gebieden beschermd door een primaire waterkering. We geven invulling aan de overstromingsbeheerplannen van de EU Richtlijn overstromingsrisico's (ROR) door middel van ons dijkversterkingsprogramma, de calamiteitenorganisatie en door het actueel houden van overstromingsinformatie.

5 Gezonde leefomgeving (GL)

Wat staat er in het WBP

Als waterschap dragen we bij aan een schoon en gezond watersysteem voor de mensen en de natuur in het gebied. Wij streven ernaar dat het water in onze leefomgeving geschikt is voor verschillende maatschappelijke functies en dat het geen risico's oplevert voor de volksgezondheid. Ons doel is een oppervlaktewatersysteem te bereiken dat optimaal is voor ecologisch functioneren en biodiversiteit en natuurwaarden daarbinnen en -buiten bevordert.

Beleidsdoelstellingen

WBP-GL-01	We zorgen voor inrichting, beheer en onderhoud van de watergangen en de afvalwaterketen (transportstelsels en rioolwaterzuiveringen).	
WBP-GL-02	We geven invulling aan de maatregelen voor de KRW- en HEN/SED wateren (nu Natuurwateren).	
WBP-GL-03	We beschermen de kwaliteit van onze overige wateren om achteruitgang te voorkomen.	
WBP-GL-04	We stimuleren en beïnvloeden andere partijen die een bijdrage kunnen of moeten leveren aan het behalen van de gewenste waterkwaliteitsdoelen.	
WBP-GL-05	We faciliteren en stimuleren ontwikkeling en kennis op het gebied van bodemverbetering en zuiveringstechnieken.	
BA-03	Ons doel is een watersysteem te bereiken dat functioneert om de functies natuur, stedelijk gebied en vruchtbare landbouwgronden te bedienen. We streven naar schoon water dat in onze leefomgeving geschikt is voor verschillende maatschappelijke functies.	Aangevuld op basis van PPN 2024
PPN-GL-2024	Een grotere biodiversiteit op grondstroken aangrenzend aan onze watergangen, eigen terreinen en kades wordt nagestreefd, i.s.m. de ambitie Biodiversiteit en Visie op onderhoudspaden. In de jaren 2024-2029 wordt de eerste 70 km brede onderhoudspaden gerealiseerd.	Aangevuld op basis van PPN 2024

Wat zijn nieuwe (beleids)ontwikkelingen voor het Thema gezonde leefomgeving

Extra impuls op tijdig halen KRW doelen

Vanuit het Ministerie van IenW is een impulsprogramma opgestart. Doel is te zorgen dat Nederland als EU-lidstaat tijdig (eind 2027) voldoet aan de eisen van de Kader Richtlijn Water (KRW). Aanleiding hiervoor zijn diverse rapportages (zoals de ex-ante analyse en de Nationale Analyse Waterkwaliteit) en het advies van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (RLI) die aangeven dat Nederland de doelen niet tijdig gaat halen.

Naast het reeds ingezette spoor van de tussenevaluatie zet het Ministerie in op extra maatregelen, enerzijds in de ruimtelijke opgave via het NPLG-spoor, anderzijds via het reduceren van emissies van stoffen.

De impact voor Waterschap Rijn en IJssel is nog niet duidelijk. We zullen, naast het uitvoeren van de maatregelen die al geprogrammeerd hebben (WBP 2022-2027), werken aan dossiervorming om de doelen die niet gehaald zijn te verantwoorden. De KRW kent hiervoor een beperkt aantal uitzonderingsgronden.

Daarnaast pakken we een regierol in het VTH-spoor om hiermee zorg te dragen voor het KRW-proof maken van onze vergunningen en pro-actief te ondersteunen bij vergunningen van anderen.

Ook willen we de monitoring van de waterkwaliteit vanuit Duitsland steviger neerzetten, om zo meer zicht (en grip?) te hebben op wat ons gebied binnenkomt.

Uitwerking NPLG voor de provincies Overijssel en Gelderland

De waterkwaliteitsopgave van de KRW voor de landbouw wordt opgenomen in het Nationaal Programma Landelijk gebied voor respectievelijk de provincies Overijssel (PPLG) en Gelderland (VLGG). In 2024 is op basis van een doelgat-analyse door het waterschap inbreng geleverd. Naast de opgave voor de landbouw is hierbij aandacht gevraagd voor de gevolgen van klimaatverandering. Onder andere door droogte staat de ecologie extra onder druk, wat een belemmering vormt voor doelbereik.

Implementatie Europese en landelijke regelgeving

Eind 2022 zijn de concept herziening van de Europese richtlijnen Stedelijk Afvalwater en Prioritaire stoffen gepubliceerd. In april 2024 is de concept herziening Richtlijn Stedelijk afvalwater vastgesteld door het Europees Parlement. Naar verwachting treedt de Richtlijn eind 2027 in werking. Voor de volgende planperiode(s) hebben deze richtlijnen aanzienlijke invloed op onze zuiveringen (aanvullende effluenteisen ten aanzien van nutriënten en microverontreinigingen). In 2024 voeren we een eerste globale impactanalyse uit. Ook de implementatie van de EU-bodemrichtlijn is, vanwege de relatie met baggerwerkzaamheden en de impact van bodemgesteldheid op waterkwantiteit en waterkwaliteitsdoelen, relevant voor de waterschapsdoelen.

Afwijkingen ten opzichte van beleidsdoelstellingen

De beleidsdoelstellingen zijn ongewijzigd, namelijk voldoen aan KRW Richtlijn en andere Europese en Nationale regelgeving. Wel is de verwachting dat in de toekomst maatregelen nodig zijn om blijvend te voldoen aan de regelgeving; hiervoor zal, als hier meer duidelijkheid over is, besluitvorming aan het bestuur worden voorgelegd. Klimaatverandering kan een reden zijn om de doelen voor de KRW-waterlichamen en Natuurwateren aan te passen. Deze aanpassingen bereiden we deze planperiode voor en leggen we vast in het volgende WBP (2028-2033).

5.1 Goede waterkwaliteit, ecologie en biodiversiteit

Met een goed beheer en onderhoud, dat past bij de ruimtelijk toegekende functies leveren we een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de (ecologische) KRW-doelen. In de omgeving van Winterswijk (Achterhoeks plateau) ligt de grootste opgave om, door middel van het gebiedsproces, de benodigde maatregelen verder te ontwikkelen en uit te voeren.

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Met de kanttekening dat de KRW-maatregelen in de periode tot 2027 nog veel uitwerking en inspanning vragen, liggen we op koers voor tijdige realisatie. Wel zal het tijdig verwerven van gronden tot mogelijke extra kosten leiden.

Op basis van trendanalyses voor biologische parameters en prognoses van het effect van nog te nemen maatregelen, verwachten we dat in 2027 niet alle (ecologische) KRW-doelen gehaald worden. Dit komt enerzijds doordat reductie van emissies vanuit de landbouw en reductie van grensoverschrijdende emissies vanuit Duitsland nog achterlopen. Anderzijds zien we het effect van klimaatverandering, en de daarbij behorende droge zomers, terug in de scores. Dit betekent dat waar mogelijk extra maatregelen nodig zijn om de doelen alsnog te halen en/of gebruik gemaakt wordt van uitzonderingsgronden. Op termijn kan het betekenen dat typering en doelen bijgesteld gaan worden.

Er liggen grote opgaven in het landelijk gebied, denk aan waterkwaliteit, natuurherstel en CO₂-reductie, maar ook de aanpak van klimaatverandering, de transitie in de landbouw en de energietransitie. Deze opgaven worden integraal en in samenhang opgepakt. Er zijn kansen om de lange termijn ambitie daar als regionale opgave in te brengen en te streven

naar cofinanciering. Grote uitdaging hierbij is de discrepantie tussen de KRW-deadline en benodigde doorlooptijd voor integrale oplossingen (bodem- en water sturend: o.a. hogere ontwateringsbasis en verbeteren bodemgezondheid voor robuuste situatie voor landbouw, natuur, waterkwaliteit en -kwantiteit).

Bijstelling op de prioritering: voor de projecten wordt daarom in de prioritering voorrang gegeven aan de projecten die bijdragen aan de KRW-doelstellingen; andere (natuur)ambities of doelen voor overige wateren worden alleen integraal meegenomen als deze de deadline van 2027 niet in gevaar brengen.

Via het NPLG moet de landbouwopgave voor de KRW (reductie van emissies van nutriënten) ingevuld worden. Deelname aan de gebiedsprocessen in het kader van het NPLG, zal de komende jaren veel inbreng (in de vorm van capaciteit) van het waterschap vergen. Nieuwe vormen van samenwerking (i.e. Markemodel) zijn nodig om oplossingen voor de complexe vraagstukken te vinden en om het vertrouwen tussen overheden en andere gebiedspartijen te versterken.

Tot slot geven we uitvoering aan de pilot brede onderhoudspaden en benutten we kansen om de biodiversiteit op eigen terreinen te vergoten.

5.2 Een duurzame en doelmatige (afval)waterketen

Meerjarenperspectief (2025-2029)

De aanpassing van de zuiveringen voor de KRW en de benodigde renovatie liggen op schema. Komende jaren zal nog hard gewerkt worden om naast Rwzi Winterswijk (naar verwachting gereed in 2024) ook de Rwzi's Ruurlo, Lichtenvoorde, Aalten en Etten op tijd aan te passen om invulling te geven aan de KRW-opgave. De verwachting is dat deze maatregelen op tijd gereed zijn. Een knelpunt zit bij de uitvoering van instandhoudingsprojecten is de beschikbaarheid van voldoende personeel bij de uitvoering van deze projecten.

Ondanks dat de maatregelen zoals geprogrammeerd voor de KRW, op tijd klaar zijn, bestaat de kans dat de chemische doelen van de KRW in het oppervlaktewater niet gehaald worden. Voor het waterschap zijn hierbij vooral de emissies vanuit de afvalwaterketen van belang. Bij voorkeur worden maatregelen aan de bron genomen, waar dat kan, in combinatie met aanvullende generieke regelgeving; in laatste instantie zijn aanpassingen aan de zuivering een mogelijkheid. Hierbij zoeken we enerzijds de samenwerking met partners in de afvalwaterketen (gemeenten, provincies en omgevingsdiensten), anderzijds bekijken we of en hoe het instrumentarium ingezet kan worden dat de Omgevingswet biedt. De Europese richtlijn Prioritaire stoffen heeft enerzijds gevolgen voor de effluentkwaliteit van de zuiveringen (dit betekent een extra opgave in het chemie spoor van de KRW), anderzijds geeft dit een extra impuls aan de bron-aanpak.

De herziening van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater betekent een extra investeringsopgave voor de zuivering om de effluentkwaliteit verder te verbeteren ten aanzien van nutriënten en medicijnresten. Dit geldt voor grote zuiveringen, maar ook voor zuivering die veel effect hebben op de waterkwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater. Het waterschap verkent de consequenties van de nieuwe eisen van deze Richtlijn middels een impactanalyse. Uiteindelijk zal dit leiden tot een aanzienlijk investeringsprogramma voor de komende 3 planperiodes (2028-2045). Voorbereiding begint in deze planperiode van het WBP, feitelijke realisatie start in de volgende planperiode.

Met Zicht op elke Druppel kan een gedetailleerd beeld verkregen over de samenstelling en herkomst van het (afval)water. Door onze eigen data, verreikt met het uitbreiden van het meetnet, te combineren met data van derden kan de keten efficiënter gestuurd worden.

5.3 Functies en emissies vormen geen belasting: monitoring waterkwaliteit en reductie emissies van derden

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Uit de toestand van 2023 en de voorlopige resultaten van de Tussenevaluatie volgt dat aanvullende maatregelen nodig zijn om emissies van stoffen naar het oppervlaktewater te reduceren. Hiervoor is aanvullende monitoring nodig in de afvalwaterketen en het watersysteem om een beter beeld van de toestand te krijgen en een verdere bronnenanalyse uit te voeren. Deze verplichting volgt rechtstreeks uit de eisen van de KRW en sluit ook aan op de behoefte van partners in het gebied om meer inzicht te krijgen in het handelingsperspectief. Op basis van deze analyse moeten we eigenaren van deze bronnen aanspreken. Dit geldt in het bijzonder voor de bijdrage vanuit Duitsland en vanuit de landbouw. Ook hebben we deze analyse nodig als onderbouwing van het VTH-spoor. Komende jaren moeten zowel de vergunningen voor de directe lozingen als voor de indirecte lozingen voldoen aan de KRW eisen. Hoewel we voor de indirecte lozingen geen bevoegd gezag zijn hebben we wel een adviesrol voor een aantal bedrijven. We hebben regie nodig over de kwaliteit van het aangevoerde afvalwater om onze zuiveringstechnische werken doelmatig te laten functioneren en te voldoen aan de effluenteisen voor de KRW en de Omgevingswet.

In het watersysteem is bovendien aanvullende monitoring nodig om het effect van genomen maatregelen te volgen als voorbereiding van eventuele aanvullende maatregelen. Ook als gevolg van nieuwe regelgeving zullen we onze monitoringsinspanningen moeten uitbreiden, zowel in de afvalwaterketen als in het watersysteem.

6 Circulair & Klimaatneutraliteit (C&KN)

Bij het vaststellen van de visie en strategie in september 2023, is de naam van dit thema gewijzigd in 'circulair & klimaatneutraliteit'.

Wat staat er in het WBP

Wij willen in het uitvoeren van onze primaire taak zoveel mogelijk bijdragen aan het beperken van klimaatverandering. Daarbij willen we in 2050 onderdeel zijn van een 100% circulaire economie waarin we onze taken klimaatneutraal uitvoeren. Hiervoor moeten we zoveel mogelijk onze grondstofbehoefte beperken en zorgen dat er geen sprake is van waardevermindering van grondstoffen. De afvalstromen moeten zo klein mogelijk zijn. En bovenal: we moeten met onze werkwijze zorgen voor 95% minder emissie van broeikasgassen.

Beleidsdoelstellingen

WBP-C&KN-01	Energietransitie: in 2025 zijn we energieneutraal.	
WBP-C&KN-02	Voor Circulariteit zetten we in op waar we als waterschap onderscheidend kunnen zijn: - Voor het Circulair bouwen van assets maken we slim gebruik maken van de markt. - De focus voor dit onderwerp ligt op onze primaire processen, waarbij we vooral zoeken naar de maatregelen die het meest kosteneffectief zijn. - In de ondersteunende processen (huisvesting, facilitair) stellen we ons volgend op.	
WBP-C&KN-03	We zijn in staat om goed invulling te geven aan de doelstellingen uit Klimaatakkoord en Grondstoffenakkoord.	
WBP-C&KN-04	Voor emissiereductie werken we een visie en strategie uit en pakken we de kansen van laaghangend fruit	Afgerond
BA-04	We voeren maatregelen uit om klimaatverandering tegen te gaan en milieubewust te werken. Wij willen de effecten van klimaatverandering (en de effecten daarvan op weersextremen) beperken door in te zetten op circulair werken en duurzame energieopwekking om energieneutraal te zijn.	Aangevuld op basis van PPN 2024

Wat zijn nieuwe (beleids)ontwikkelingen voor het Thema Circulaire economie en Energietransitie

In september 2023 is een visie en strategie voor C&KN vastgesteld door het AB. In deze strategie zijn concrete maatregelen opgenomen voor de planperiode 2024 – 2027. De nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater heeft effect op onze energiebehoefte. De mate waarin is nog onzeker maar de energiebehoefte kan met 20-40% toenemen in de periode 2030-2040. Wil het waterschap ook in de toekomst energieneutraal blijven dan is uitbreiding van duurzame energieopwekking noodzakelijk.

Op dit moment is afname van en levering aan het elektriciteitsnet een risico. Netcongestie legt beperkingen op voor de opwekking van duurzame energie, wettelijk ingegeven aanpassingen op RWZI's en verduurzaming van RWZI's (bv uit-faseren WKK's). Uitvoeringscapaciteit om maatregelen uit de strategie C&KN uit te voeren knelt.

Afwijkingen ten opzichte van beleidsdoelstellingen

Geen afwijkingen

6.1 Circulaire economie

Vertrekpunt vormt het Nationaal Grondstoffenakkoord met als doel een volledig circulaire economie in Nederland in 2050. In de visie en strategie C&KN is deze doelstelling doorvertaald naar waterschap Rijn en IJssel, rekening houdend met sectorale ontwikkelingen en afspraken. Lijn is dat het waterschap in de pas gaat lopen met de afspraken uit het Grondstoffenakkoord en meer legt nadruk op onderscheidende waterschap activiteiten met een hoge impact op de circulariteit (milieuvoetafdruk).

6.1.1 Circulair inkopen en werken

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Voor circulair inkopen en werken hebben we in de strategie opgenomen om een transitie in te zetten naar circulair bouwen. Per project wordt vooraf een inschatting gemaakt of een verbetering van de milieu impact mogelijk is. Op basis van deze inschatting wordt bepaald of en in welke mate ingezet wordt op circulariteit. Dit zal zeker in de eerste jaren een zoektocht zijn, echter voor diverse projecten weten we dat de impact groot is, zoals bij het HWBP. Door het geheel aan activiteiten te coördineren en monitoren worden kennis en ervaringen uitgewisseld, zowel binnen het waterschap als tussen waterschappen onderling.

6.1.2 Grondstoffen

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Vanuit de principes van een circulaire economie wil je zo min mogelijk gebruik maken van eindige grondstoffen en wil je reststromen zoveel mogelijk verwaarden. Landelijk is afgesproken in 2030 het gebruik van primaire grondstoffen met 50% te reduceren. Dit geldt zowel voor grondstoffen die nodig zijn voor de bouw en het beheer van de infrastructuur (zie ook 6.1.1) als grondstoffen die nodig zijn voor de dagelijkse beheertaken van het waterschap waaronder hulpstoffen voor de zuivering van afvalwater.

Onderscheidende activiteit van de waterschappen is de winning van grondstoffen uit afvalwater en het watersysteem. Naast de winning van Kaumera en nuttige toepassing van biomassa, wordt de winning van stikstof en fosfaat uitgewerkt voor de RWZI Innofase/Duiven met cofinanciering vanuit het nationaal Groeifonds.

6.1.3 Water op maat

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Grondstof van het waterschap dat steeds meer aandacht krijgt is water, ingegeven door de toenemende droge zomers. Bij de uitwerking van plannen voor rwzi's worden kansen voor levering van water op maat actief beschouwd, minimaal voor de rwzi's met een opgave voor de KRW. Voor de RWZI Aalten is op 7 mei 2024 ingestemd met een pilotonderzoek naar de 'RWZI van de toekomst'. Doel hiervan is integraal bij te dragen aan de doelen voor water op maat (incl. KRW), circulariteit en klimaatneutraliteit. Na uitvoering van de pilot is de benodigde informatie beschikbaar om te komen tot een ontwerp en variantkeuze, met het oog op de realisatie van de KRW-opgave in 2027.

6.1.4 Koers Wendbare keten

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Als waterschap willen we een afvalwaterketen realiseren met een flexibele en circulaire infrastructuur passend bij de ontwikkelingen en opgaven van de omgeving. Daarnaast nemen de opgaven toe, maar is de beschikbare capaciteit schaars. Het waterschap werkt op basis van de visie Waterketen 2050 en de doorontwikkeling van de lange termijn asset planning (LTAP) aan een koers waterketen. In deze koers worden de opgaven gekoppeld aan de bestaande infrastructuur, om zo te komen tot een koers voor de basistaak waterketen waarbij de aanpassingsopgave optimaal wordt verbonden aan de beheeropgave. De overall koers van de waterketen zal in 2024/2025 worden vastgesteld, als basis voor een nadere uitwerking per zuiveringskring.

6.2 Klimaatneutraliteit

Het waterschap heeft in september 2023 voor het thema klimaatneutraliteit (en circulaire economie) een visie en strategie vastgesteld. Deze strategie richt zich op reductie van broeikasgasemissie (CO₂-emissie) en opwekking van duurzame energie (energieneutraliteit).

6.2.1 Energieneutraliteit

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Het waterschap zet in op energieneutraliteit via energiebesparing en een mix van duurzame energieopwekking. Voor de ontwikkeling van een turbine in Zutphen loopt momenteel een procedure bij de Raad van State die naar verwachting in het najaar van 2024 zal zijn afgehandeld. In Duiven wordt verkend of uitbreiding van de huidige twee molens mogelijk is. Naast windenergie wordt ingezet op extra biogasproductie op de RWZI's Olburgen (optimalisatie) en Duiven/InnoFase (uitbreiding capaciteit). Uitbreiding van zonne-energie wordt beoogd op enkele RWZI's en het hoofdkantoor.

Voor energiebesparing wordt ingezet op het wijzigen van de beluchting op rwzi Etten en de verlichting van het kantoor.

6.2.2 Emissiereductie broeikasgassen

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Methaan en lachgas hebben een groot aandeel in de CO₂ (eq.) voetafdruk van het waterschap.

In de strategie C&KN wordt ingezet op het afvangen van methaan (1 RWZI) en een pilot voor lachgasreductie op RWZI Zutphen. Om een beter beeld te krijgen van het handelingsperspectief van methaanemissie in het watersysteem wordt verder onderzoek uitgevoerd, voornamelijk gecoördineerd door de Unie van Waterschappen. Dit is een traject dat meer tijd en onderzoek vergt.

Om CO₂-emissie van fossiele brandstoffen te verlagen wordt ingezet op duurzaam verwarmen van buitenlocaties en verdere verduurzaming van het wagenpark.

6.2.3 Klimaatneutraal inkopen en werken

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Voor circulair inkopen en werken hebben we in de strategie opgenomen om een transitie in te zetten naar klimaatneutraal (en circulair) bouwen. Per project wordt vooraf een inschatting gemaakt of een verbetering van de milieu impact mogelijk is. Op basis van deze inschatting wordt bepaald of en in welke mate ingezet wordt op klimaatneutraliteit (en circulariteit). Dit zal zeker in de eerste jaren een zoektocht zijn, echter voor diverse projecten weten we dat de impact groot is, zoals bij het HWBP.

Door het geheel aan activiteiten te coördineren en monitoren worden kennis en ervaringen uitgewisseld, zowel binnen het waterschap als tussen waterschappen onderling. Het Rijnkade project (HWBP) wordt in Nederland gezien een voorbeeldproject om 100% emissie loos te bouwen.

6.2.4 Inzet energietransitie in de regio

Meerjarenperspectief (2025-2029)

Waterschap Rijn en IJssel neemt deel aan de Regionale Energie Strategieën (RES'sen). Nu de RES'sen zich in een fase van "ruimtelijke ordening" bevinden neemt het waterschap een minder actieve rol aan.

We blijven derden faciliteren om op eigendommen van het waterschap duurzame energie op te wekken, echter een kritischere houding wordt aangenomen om efficiënte inzet van mensuren te borgen.

7 Toekomstbestendige en wendbare organisatie

Wat staat er in het WBP

Vanuit onze positie als overheid zien wij als waterschap veel mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan andere maatschappelijke thema's, zoals economie, recreatie en cultuurhistorie. Verder leiden maatschappelijke ontwikkelingen tot nieuwe mogelijkheden voor het uitvoeren van onze taken.

Beleidsdoelstellingen

BA-05	We realiseren ons dat we de middelen, kennis, ervaring en professionaliteit die aanwezig is in de organisatie op de juiste, efficiënte wijze moeten inzetten. We blijven daarbij aandacht houden voor de samenhang tussen de omvang van de organisatie, de ontwikkeling van de totale loonsom, verhouding tussen eigen personeel en inhuur, organisatiecultuur, span-of-control en beschikbaarheid van goed personeel, waarbij de krapte op de arbeidsmarkt een blijvende zorg is.	Aangevuld op basis van PPN 2024
--------------	---	--

Wat zijn nieuwe (beleids)ontwikkelingen voor het Thema Toekomstbestendige en wendbare organisatie

- Voor aanpassing van de vloerconstructie in combinatie met optimalisatie van huisvesting dient budget opgenomen te worden
- Om als organisatie continu te kunnen (blijven) ontwikkelen, implementeren we momenteel een organisatieverandering (Kr8)
- Nieuwe en gewijzigde wet- en regelgeving t.a.v. informatie- en databeheer: implementatie (organisatorisch en systeemtechnisch) vraagt centraler organiseren (bijv. invoering rechtmatigheidsverantwoording, nieuwe belastingstelsel, vervanging financieel en personeelssysteem, afhandeling toenemend aantal WOO-aanvragen en AVG-verzoeken)
- Met een nieuwe strategie "Digitale transformatie" vormen we onze visie op een open en transparante overheid

Afwijkingen ten opzichte van beleidsdoelstellingen

Geen afwijkingen

7.1 Open & Transparant

Meerjarenperspectief (2025-2029)

We willen een overheidsorganisatie zijn die haar partners op de eerste plaats zet en dat ook laten zien. Niet alleen omdat het moet van wet- en regelgeving, maar ook omdat inwoners, bedrijven en belangenorganisaties dat van ons vragen. Data en informatie moeten ze makkelijk kunnen vinden en begrijpen. Onze processen voor het nemen van besluiten zijn duidelijk en we leggen onze acties uit. De invoering van een rechtmatigheidsverantwoording is een instrument dat hieraan bijdraagt. De afhandeling van verzoeken over (persoons)gegevens verwerkt door het waterschap is een maatregel die steeds meer capaciteit vraagt. In de nieuwe digitaliseringsstrategie besteden we nadrukkelijk aandacht aan de invloed van data op onze dienstverlening en (besluitvormings)processen.

7.2 Betrouwbaar & Voorspelbaar

Meerjarenperspectief (2025-2029)

We zeggen wat we doen en doen wat we zeggen. Door voorspelbaar te zijn bouwen we aan vertrouwen. Onze processen en procedures ontwerpen we zo dat ze bijdragen aan een veilig en robuust waterschap. We werken daarbij conform regels en afspraken gericht op het

bereiken van doelen op een kwalitatief goede en rechtmatige wijze. Een vernieuwd huisvestingsconcept stimuleert een moderne werkwijze die aansluit bij organisatiedoelen en organisatiewaarden als functioneel & effectief, diversiteit & wendbaar, duurzaam & gezond.

7.3 Toekomstgericht werken

Meerjarenperspectief (2025-2029)

We moeten als overheidsorganisatie flexibel zijn. We passen ons aan op de samenleving die verandert. We willen medewerkers aanmoedigen om vooruit te denken, nieuwe ideeën te bedenken en zich voor te bereiden de toekomst. Bijvoorbeeld als het gaat om duurzaamheid, technologische ontwikkeling en een krappe arbeidsmarkt. We zetten ons in voor de professionele groei van onze mensen en geven hen de middelen die ze nodig hebben. Modern werkgeverschap komt onder andere tot uiting in het huisvestingsconcept, maar is ook een speerpunt binnen onze Bedrijfsvoering via het project “Binden, Boeien en Behouden”. In de nieuwe strategie “Digitale transformatie” stellen we kaders (zoals voor het gebruik van AI) die moderne manieren van werken stimuleren en bepalend zijn voor de dienstverlening van de toekomst.

7.4 Kr8

Meerjarenperspectief (2025-2029)

We willen een toekomstbestendig organisatie zijn, met de kracht om basistaken, opgaven en continue ontwikkeling te realiseren. Daarvoor is er duidelijkheid over de koers nodig, wendbaarheid, heldere keuzes en een goede aansturing. Deze doelen zijn samengebracht in het ontwikkel-traject Kr8. Na een grondige analyse van verbeterpunten, in samenspraak met het management, medewerkers en de medezeggenschap, is een plan opgesteld voor de gewenste sturing en een daarbij passende organisatiestructuur. Aangevuld met een schets voor de implementatie is dat plan voorgelegd aan het college, die in april een voorgenomen besluit heeft genomen. Het plan is daarna voor advies voorgelegd aan de Ondernemingsraad. De bedoeling is om vanaf 2025 met de nieuwe organisatie te starten.

8 Financiële consequenties en meerjarenraming

In dit hoofdstuk worden de relevante financiële ontwikkelingen uitgewerkt met hun gevolgen voor het waterschap. Het gaat hierbij zowel om gevolgen voor de lasten, als voor de baten. De verkenning leidt tot de volgende kaders voor de komende begroting. In deze begroting worden ook de voorgestelde PPN-ontwikkelingen besloten.

Uit het Bestuursakkoord

Ieder van ons vindt betaalbaarheid belangrijk. Voor de bestuursperiode is een kader nodig om in het jaarlijks proces van perspectievennota en begroting, nieuwe ontwikkelingen te toetsen. Dit kader moet vanzelfsprekend in balans zijn met de inflatie. Het gaat er hierbij vooral om richting te geven aan wat wij acceptabel vinden, maar tegelijk staan we open voor de actualiteit; met deze werkwijze zorgen we voor de noodzakelijke flexibiliteit. We beogen om de tarieven mee te laten stijgen met de inflatie en we houden als toetsingskader de 3% per jaar aan.

Beeldvormend willen we als algemeen bestuur het gesprek over:

- Volume-systeem (heffing/tarief/WOZ) en nieuwe belastingstelsel

Baten

- De tarieven worden verhoogd om waterschapsbreed kostendekkend te worden.
- Voor het tarief watersysteemheffing is gerekend met 4,0% voor 2025.
- Voor het tarief zuiveringsheffing is gerekend met 4,0% voor 2025.

Lasten

- Actualisatie van de grondstof- en energieprijzen gebeurt op basis van de meest waarschijnlijke inschatting.
- Inflatie op basis van het Centraal Economisch plan van het CPB (2,8%).
- Voor de personeelslasten wordt gerekend met een indexatie van 3% van de lonen. Dit is een voorzichtige inschatting daar de cao-onderhandelingen nog moeten plaatsvinden.

8.1 Meerjarig financieel perspectief

Het meerjarig perspectief is opgesteld met als uitgangspunt de opgaven uit het WBP, de nieuwe beleidsontwikkelingen en het bestuursakkoord. De verwachte positieve resultaten worden volgens het duurzaam financieel beleid (DFB) toegevoegd aan de bestemmingsreserve DFB. Op dit moment zijn de beoogde toevoegingen aan deze reserve voldoende om de invoering van het componentenstelsel te bekostigen. De verwachte negatieve resultaten, en de lastenontwikkeling van deze PPN, worden via de vrije reserves opgevangen.

8.2 Nieuw besluit begroting en verantwoording (NBBV)

Eerder in deze Perspectievennota is de vernieuwing van de BBV al genoemd. Een van de wijzigingen voor ons waterschap is dat het meerjarenperspectief wordt verlengd met één jaar (5 jaar in totaal). Een andere wijziging gaat over welke uitgaven of projecten gekapitaliseerd kunnen worden. Hiermee bedoelen we dat projecten als een investering worden gezien waar ieder jaar over wordt afbetaald door middel van kapitaallasten. Vergelijkbaar met een huis en de hypotheekbetaling. Door de aanscherping van deze regels kunnen bepaalde typen projecten niet meer als investering gezien worden en moeten we deze kosten in de exploitatie nemen.

De NBBV heeft ook een aantal wijzigingen die terug te zien zijn in de begroting. Toelichting daarop zal in dat document gebeuren.

Het geactualiseerde meerjarenperspectief komt er als volgt uit te zien.

SAMENVATTING RIJN EN IJSSEL

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2024-2027	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Baten	132.318	136.567	141.039	145.626	150.403	155.479
Lasten	138.176	142.228	148.274	152.947	156.156	159.525
Operationeel resultaat	-5.858	-5.661	-7.235	-7.321	-5.753	-4.046
Dividenden	4.300	4.300	4.300	4.300	4.300	4.300
Resultaat voor bestemmen	-1.558	-1.361	-2.935	-3.021	-1.453	254
Inzet BR Huisvesting	628	614	0	0	0	0
Inzet BR DFB	299	867	1.483	2.083	2.464	2.865
Resultaat na inzet BR	-631	120	-1.452	-938	1.011	3.119
Bestemmen reserve DFB	969	1.222	1.093	1.539	2.125	3.119
Bestemmen vrije reserve	-1.600	-1.102	-2.545	-2.477	-1.114	0
Resultaat na bestemmen	-0	0	0	0	0	0

Mutaties BURAP 2024-1 en PPN

Baten	-316	2.171	3.301	4.370	5.571	6.639
Lasten	-621	2.264	410	1.200	1.876	3.032
Operationele mutaties	305	-93	2.891	3.170	3.695	3.607
Dividenden	2.143	0	0	0	0	0
Mutaties voor bestemmen	2.448	-93	2.891	3.170	3.695	3.607

bedragen in € 1.000

PPN 2025-2029 kostendekkend 4%	Prognose 2024-1	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Baten	132.002	138.738	144.340	149.996	155.974	162.118
Lasten	137.555	144.492	148.684	154.147	158.032	162.557
Operationeel resultaat	-5.553	-5.754	-4.344	-4.151	-2.058	-439
Dividenden	6.443	4.300	4.300	4.300	4.300	4.300
Resultaat voor bestemmen	890	-1.454	-44	149	2.242	3.861
Inzet BR Huisvesting	0	614	0	0	0	0
Inzet BR DFB	299	867	1.483	2.083	2.464	2.865
Resultaat na inzet BR	1.189	27	1.439	2.232	4.706	6.726
Bestemmen reserve DFB	1.348	388	1.852	2.759	4.706	6.726
Bestemmen vrije reserve	-159	-361	-413	-527	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

Vrij inzetbare reserve per 01-01	12.411	10.502	10.141	9.728	9.201	9.201
Toevoeging/onttrekking reserve	-1.909	-361	-413	-527	0	0
Vrij inzetbare reserve per 31-12	10.502	10.141	9.728	9.201	9.201	9.201

BR Huisvesting per 31-12	5.700	5.086	5.086	5.086	5.086	5.086
BR DFB per 31-12	23.566	23.087	23.456	24.132	26.374	30.235

Opmaat naar begroting en meerjarenraming

De volgende lasten (exclusief de dividendinkomsten NWB en Waterstromen) en investeringsvolumes worden op basis van voorgaande tabel per taak als uitgangspunt van de Begroting 2025 gebruikt:

- Netto lasten voor de taak Watersysteembeheer (programma's Watersystemen en Veiligheid): € 74,7 mln., bij een netto-investeringsvolume van € 22,3 mln.
- Netto lasten voor de taak Zuiveringsbeheer (programma Afvalwaterketen): € 69,8 mln., bij een netto-investeringsvolume van € 16,8 mln.

In de volgende tabellen worden de geactualiseerde baten en lasten per taak samengevat.

SAMENVATTING WATERSYSTEEMBEHEER

bedragen in € 1.000

Watersysteembeheer Meerjarenraming 2024-2027	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Baten	70.175	72.524	74.910	77.345	79.937	82.717
Lasten	69.705	71.988	74.370	76.589	78.836	80.981
Operationeel resultaat	470	536	540	756	1.101	1.736
Dividend NWB	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemmen	470	536	540	756	1.101	1.736
Inzet BR Huisvesting	342	334	0	0	0	0
Inzet BR DFB	157	352	553	783	1.024	1.284
Resultaat na inzet BR	969	1.222	1.093	1.539	2.125	3.020
Bestemmen reserve DFB	969	1.222	1.093	1.539	2.125	3.020
Bestemmen vrije reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

Mutaties BURAP 2024-1 en PPN

Baten	359	1.855	2.829	3.877	5.015	6.097
Lasten	684	2.689	2.070	2.657	2.951	3.509
Operationele mutaties	-325	-834	759	1.220	2.064	2.588
Dividend NWB	1.046	0	0	0	0	0
Mutaties voor bestemmen	721	-834	759	1.220	2.064	2.588

bedragen in € 1.000

PPN 2025-2029 kostendekkend 4%	Prognose 2024-1	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Baten	70.534	74.379	77.739	81.222	84.952	88.814
Lasten	70.389	74.677	76.440	79.246	81.787	84.490
Operationeel resultaat	145	-298	1.299	1.976	3.165	4.324
Dividend NWB	1.046	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemmen	1.191	-298	1.299	1.976	3.165	4.324
Inzet BR Huisvesting	0	334	0	0	0	0
Inzet BR DFB	157	352	553	783	1.024	1.284
Resultaat na inzet BR	1.348	388	1.852	2.759	4.189	5.608
Bestemmen reserve DFB	1.348	388	1.852	2.759	4.189	5.608
Bestemmen vrije reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0
Vrij inzetbare reserve per 01-01	4.459	3.934	3.934	3.934	3.934	3.934
Toevoeging/onttrekking reserve	-525	0	0	0	0	0
Vrij inzetbare reserve per 31-12	3.934	3.934	3.934	3.934	3.934	3.934
BR Huisvesting per 31-12	3.023	2.689	2.689	2.689	2.689	2.689
BR DFB per 31-12	15.378	15.414	16.713	18.689	21.854	26.178

SAMENVATTING ZUIVERINGSBEHEER

bedragen in € 1.000

Zuiveringsbeheer Meerjarenraming 2024-2027	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Baten	62.144	64.043	66.129	68.281	70.466	72.762
Lasten	68.472	70.240	73.904	76.358	77.320	78.544
Operationeel resultaat	-6.328	-6.197	-7.775	-8.077	-6.854	-5.782
Dividend NWB en Waterstromen	4.300	4.300	4.300	4.300	4.300	4.300
Resultaat voor bestemmen	-2.028	-1.897	-3.475	-3.777	-2.554	-1.482
Inzet BR Huisvesting	286	280	0	0	0	0
Inzet BR DFB	142	515	930	1.300	1.440	1.581
Resultaat na inzet BR	-1.600	-1.102	-2.545	-2.477	-1.114	99
Bestemmen reserve DFB	0	0	0	0	0	99
Bestemmen vrije reserve	-1.600	-1.102	-2.545	-2.477	-1.114	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

Mutaties BURAP 2024-1 en PPN

Baten	-676	316	472	493	556	542
Lasten	-1.306	-425	-1.660	-1.457	-1.075	-477
Operationele mutaties	630	741	2.132	1.950	1.631	1.019
Dividend NWB en Waterstromen	1.097	0	0	0	0	0
Mutaties voor bestemmen	1.727	741	2.132	1.950	1.631	1.019

bedragen in € 1.000

PPN 2025-2029 kostendekkend 4%	Prognose 2024-1	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Baten	61.468	64.359	66.601	68.774	71.022	73.304,0
Lasten	67.166	69.815	72.244	74.901	76.245	78.067,0
Operationeel resultaat	-5.698	-5.456	-5.643	-6.127	-5.223	-4.763,0
Dividend NWB en Waterstromen	5.397	4.300	4.300	4.300	4.300	4.300,0
Resultaat voor bestemmen	-301	-1.156	-1.343	-1.827	-923	-463,0
Inzet BR Huisvesting	0	280	0	0	0	0,0
Inzet BR DFB	142	515	930	1.300	1.440	1.581,0
Resultaat na inzet BR	-159	-361	-413	-527	517	1.118,0
Bestemmen reserve DFB	0	0	0	0	517	1.118,0
Bestemmen vrije reserve	-159	-361	-413	-527	0	0,0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0,0
Vrij inzetbare reserve per 01-01	7.952	6.568	6.207	5.794	5.267	5.267
Toevoeging/onttrekking reserve	-1.384	-361	-413	-527	0	0
Vrij inzetbare reserve per 31-12	6.568	6.207	5.794	5.267	5.267	5.267
BR Huisvesting per 31-12	2.677	2.397	2.397	2.397	2.397	2.397
BR DFB per 31-12	8.188	7.673	6.743	5.443	4.520	4.057